

РЕАЛИЗАЦИЯ ПЕДАГОГИЧНЫХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ АРХІТЕКТОРІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

УДК: 378+371.15+72

Карпова С.М.

У статті розглядаються питання реалізації педагогічних умов, необхідних для формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів у процесі підготовки у вищому навчальному закладі. Описується досвід формування художньо-професійної культури підготовки фахівців архітектурного вищого закладу освіти при вивченні дисциплін художнього циклу.

Ключові слова: архітектурна освіта, педагогічні умови, художньо-професійна культура архітекторів.

РЕАЛИЗАЦИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ ФОРМИРОВАНИЯ ХУДОЖЕСТВЕННО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ АРХИТЕКТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Карпова С.Н.

В статье рассматриваются вопросы реализации педагогических условий, необходимых для формирования художественно-профессиональной культуры будущих архитекторов в процессе подготовки в высшем учебном заведении. Описывается опыт формирования художественно-профессиональной культуры подготовки специалистов архитектурного вуза при изучении дисциплин художественного цикла.

Ключевые слова: архитектурное образование, педагогические условия, художественно-профессиональная культура архитекторов.

IMPLEMENTATION OF PEDAGOGICAL CONDITIONS IN FORMING ARTISTIC AND PROFESSIONAL STANDARDS OF FUTURE ARCHITECTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Svetlana Karpova

The article examines the implementation of pedagogical conditions necessary to form the artistic and professional standards of future architects during preparation in higher education institutions. The work describes the practices of higher professional institutions in forming artistic and professional standards of architecture specialists in the course of artistic study.

Key words: architectural education, architecture, pedagogical conditions, artistic and professional standards.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення якості архітектурної освіти, обмеженою кількістю досягнень з розв'язання проблем такої освіти і безумовною потребою в Україні висококваліфікованих, конкурентноспроможних фахівців-архітекторів, здатних не тільки зберігати куль-

турну спадщину наших предків а й примножувати її, забезпечуючи комфортність, міцність і красу нових споруд для нащадків. У зв'язку з цим, необхідність у формуванні художньо-професійної культури майбутніх архітекторів не викликає сумнівів. З цих позицій особливої актуальності набуває розробка шляхів і засобів підвищення ефективності навчального процесу в архітектурному вищому закладі освіти.

Мета статті - описати процес реалізації педагогічних умов формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів у навчальному процесі вищого навчального закладу.

Виклад основного змісту. Проблема формування професійної культури майбутніх фахівців не нова в наукових дослідженнях. Теоретичні та методологічні аспекти формування професійної культури майбутніх фахівців у період навчання у вищих навчальних закладах і у професійній діяльності розглядаються в роботах Н.Бакланової [2], С.Батишева [3], Е.Зеєра [5], В.Сластьоніна [7] та інших. Принципи реалізації культурологічного підходу у змісті та технології навчання майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі розглядаються у дослідженнях А. Вербицького [4], І. Ісаєва [6] та інших вчених.

Концепції сучасної архітектурної освіти розглядаються в роботах В.Бабурова, Б.Бархіна, К.Блохіна та інших учених. У рамках цих концепцій досліджено природу архітектурної творчості та умови розвитку майстерності архітекторів у процесі професійної навчальної діяльності.

Разом з тим, сутність, зміст, структура, функції художньо-професійної культури майбутніх архітекторів, умови її формування в процесі професійної підготовки архітектора у вищих навчальних закладах не отримали в педагогічній науці однозначного рішення. Відсутні спеціальні роботи, в яких би позначена проблема отримала всебічний розгляд.

Підготовка майбутнього архітектора до професійної діяльності відбувається як професійне становлення його особистості. Специфіка професійної діяльності майбутнього архітектора полягає в синтетичному поєднанні діяльності вченого, конструктора, технолога, інженера-дослідника, художника-новатора і передбачає вміння створювати архітектурні проекти, що відповідають не тільки технічним, економічним, соціальним, а й естетичним вимогами [1].

Відповідно до цього, під поняттям «художньо-професійна культура майбутніх архітекторів» розуміємо специфічну складову загальної професійної культури архітектора, що характеризує естетичні норми й художні цінності, якими він послуговується у створенні власних проектів та які опановує у процесі професійної підготовки до цього виду діяльності.

Процес формування художньо-професійної культури створює те суспільне середовище, в якому студент формується як особистість, опановує навички образотворчої діяльності і розвиває в собі значущі для даної професії якості та особливості. Вочевидь, що залежно від того, яким чином організовано це середовище буття студента в навчальному процесі, які цінності та еталони діяльності, зокрема образотворчої, ним опановуються і присвоюються, залежить якість майбутньої професійної діяльності.

Педагогічні умови, в нашому розумінні, складають той простір навчального процесу, в рамках якого студент може здійснювати саморегулювання і

самовиховання згідно з вимогами майбутньої архітектурної професії і своїми можливостями.

Таким чином, процес формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів може бути успішним при реалізації таких педагогічних умов:

- професійна спрямованість спеціальної художньої підготовки майбутніх архітекторів;
- інтегрування змісту і завдань професійно-зорієнтованих архітектурних і спеціальних художніх дисциплін у процесі підготовки майбутніх архітекторів;
- поетапна актуалізація практико-зорієнтованих навичок студентів образотворчої діяльності студентів у процесі розробки архітектурних проєктів.

Перевірка комплексу педагогічних умов здійснювалася поетапно відповідно до логіки реального освітнього процесу Архітектурно-художнього інституту Одеської державної академії будівництва та архітектури, у рамках форм організації навчальної роботи, які передбачені навчальним планом підготовки майбутніх архітекторів, і здійснювалася в три етапи.

Так, на першому етапі реалізовувалася перша педагогічна умова – професійна спрямованість спеціальної художньої підготовки майбутніх архітекторів. Вирішення цього завдання здійснювалося двома шляхами: організаційним і методичним.

Організаційне забезпечення формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів здійснювалося при організації постійної роботи міжкафедрального науково-методичного об'єднання з виявлення міжпредметних зв'язків між професійно зорієнтованими архітектурними та спеціально-художніми дисциплінами; складанні структурно-логічних схем, в яких з'ясовано спільні питання між програмами дисциплін; проведення спільних (міжкафедральних) практичних занять, оглядових лекцій; організації міжкафедральних факультативів (синтез мистецтв), на яких розглядалися завдання прикладного змісту, спрямовані на формування основних умінь і навичок створення архітектурних проєктів.

Методичне забезпечення формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів здійснювалося при узгодженні програм професійно-зорієнтованих архітектурних та спеціально-художніх дисциплін; встановленні тимчасової відповідності програм архітектурно-спрямованих та спеціально-художніх дисциплін; узгодженні понятійного змісту курсів професійно-зорієнтованих архітектурних та спеціально-художніх дисциплін; приведення змісту спеціально-художніх дисциплін відповідно до вимог, що висуваються професійно орієнтованими архітектурними дисциплінами; єдність ключових понять і термінів при вивченні професійно орієнтованих архітектурних та спеціально-художніх дисциплін.

На другому етапі реалізовувалася умова, пов'язана з інтеграцією професійно-зорієнтованих архітектурних і спеціальних художніх дисциплін у змісті програми з дисципліни «Рисунок». На цьому етапі були поставлені і розв'язувалися такі завдання: визначення для студентів кола архітектурних завдань, вирішення яких вимагає використання навичок образотворчої діяльності; розробка системи завдань і вправ з образотворчої діяльності, орієнтованих на вирішення архітектурних завдань, розробка та реалізація методики диферен-

ційованого навчання студентів рішенням архітектурних завдань з використанням навичок образотворчої діяльності.

На третьому етапі реалізовувалася педагогічна умова, пов'язана з поетапною актуалізацією практико-орієнтованих навичок студентів образотворчої діяльності студентів у процесі розробки архітектурних проектів.

Процес формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів був спрямований на визначення для студентів комплексу архітектурних завдань, пов'язаних з різними видами образотворчої діяльності, розробку системи завдань, спрямованих на вдосконалення архітектурного проекту, за допомогою образотворчих засобів. На цьому етапі розроблялася і реалізовувалася методика диференційованого навчання студентів використанню образотворчих засобів при створенні архітектурного проекту.

Власне експериментальне дослідження ефективності даних умов здійснювалося також в три етапи.

На першому етапі (2007-2009 рр.) з метою виявлення рівня художньо-професійної культури майбутніх архітекторів і її втілення у професійній діяльності здійснювалося анкетування студентів, вивчення продуктів студентської діяльності. Крім того, встановлювався реальний рівень сформованості художньо-професійної культури, виявлялися чинники, що найбільш впливають на неї.

Результати констатуючого експерименту свідчать, що для студентів експериментальної та контрольної груп характерним є середній рівень сформованості художньо-професійної культури - 36,11% студентів. Низький рівень виявили 52,1% студентів контрольної та 57,2% експериментальної груп; високий – 8% студентів контрольної та 8,1% експериментальної.

Таким чином, результати констатуючого етапу експерименту, а також дані зрізів, що передують проведенню формуючого етапу експерименту, підтвердили низьку ефективність системи художньої підготовки у вищих архітектурних навчальних закладах.

Мета другого етапу (2009-2011рр.) передбачала перевірку ефективності виділених нами педагогічних умов формування художньо-професійної культури як професійної якості у майбутніх архітекторів і розробки на цій підставі методики, впроваджені в реальні педагогічні умови навчально-виховного процесу вузівської підготовки архітекторів.

На третьому етапі (2011-2012рр.) проводилося узагальнення емпіричних даних, отриманих на попередніх етапах дослідження; визначалися тенденції та закономірності, які супроводжують процес формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів у рамках вузівської підготовки.

Після завершення формуючого етапу експерименту був проведений повторний зріз для виявлення рівнів сформованості у студентів художньо-професійної культури. Як свідчать дані експериментального дослідження, переконливо простежується динаміка змін рівнів сформованості художньо-професійної культури в експериментальній групі. По-перше, виявилися студенти з високим 29,5% рівнем художньо-професійної культури, значно збільшилася кількість студентів з середнім рівнем художньо-професійної культури 41,03%. З 51,3% до 25,6% зменшилася кількість студентів, які виявили низький рівень художньо-професійної культури.

Результати дослідження впроваджувалися в навчально-виховний процес Державного закладу «Архітектурно-художній інститут Одеської державної академії будівництва та архітектури» (м.Одеса), Київського національного університету будівництва й архітектури, Національної академії образотворчих мистецтв і архітектури, Інституту аеропортів авіаційного університету (м.Київ).

Висновки. Таким чином, результати дослідно-експериментальної роботи дозволили зробити висновок про те, що підвищення рівня сформованості художньо-професійної культури майбутніх архітекторів сталося внаслідок впровадження розроблених нами педагогічних умов формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів. Експериментальні дані наочно демонструють той факт, що описані методики призводять до ефективного результату у навчально-виховному процесі у вищому навчальному архітектурному закладі.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми формування художньо-професійної культури майбутніх архітекторів. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в розробках методики формування художньо-професійної культури в системі архітектурної освіти і робочих програм зі спеціально художніх дисциплін.

Література

1. Ассессоров А. И. Формирование профессиональной культуры будущих специалистов-дизайнеров в вузе: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 / А. И. Ассессоров. - Новгород, 2009. - 20 с.
2. Бакланова Н.К. Психолого-педагогические основы профессионального мастерства специалиста культуры художественного профиля: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.05 / Бакланова Наталья Константиновна. - М., 1997. - 549 с.
3. Батышев С.Я. Производственная педагогика / С.Я. Батышев. - М. : Машиностроение, 1984. - 672 с.
4. Вербицкий А.А. О контекстном обучении / А. А. Вербицкий // Вестник высшей школы. -1985. - №8. - С. 27-30.
5. Зеер Э.Ф. Психология профессионального развития / Э.Ф. Зеер. - М. : Академия, 2009. - 240 с.
6. Исаев И. Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя: учеб. пособие [для студентов высш. учеб. заведений] / И. Ф. Исаев. - М. : Издательский центр «Академия», 2002. - 208 с.
7. Сластенин В.А. Профессионализм учителя как явление педагогической культуры / Сластенин В.А. // Педагогическое образование и наука. - 2004.- №5. - С.4-1

IMPLEMENTATION OF PEDAGOGICAL CONDITIONS IN FORMING ARTISTIC AND PROFESSIONAL STANDARDS OF FUTURE ARCHITECTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Svetlana Karpova

Abstract. *The article examines the implementation of pedagogical conditions necessary to form artistic and professional standards of future architects during preparation in higher education institutions. The work describes the practices of higher professional institutions in forming artistic and professional standards of architecture specialists in the course of artistic study.*

The relevance of this research lies in the need to improve the quality of architectural education, a limited number of achievements in addressing such education, and unconditional demand for highly competitive architecture professionals in Ukraine.

The purpose of the article is to describe the process of implementing pedagogical conditions necessary to shape the artistic and professional standards of future architects during the higher education process. Based on analysis of philosophical, psychological, and educational literature, the artistic and professional standards of future architects are considered as a specific component of the overall professional architectural standards, characterizing aesthetic norms and artistic values which guide the creation of their projects and which they must master in preparation for this type of work.

The study identifies and substantiates pedagogical conditions which form artistic and professional standards of future architects in higher education training (professional orientation of specialized artistic training of future architects, integration of concepts and objectives of career-oriented architectural and specialized artistic disciplines in architect training, incremental implementation of students' practice-oriented graphic skills in architectural project development).

The results yielded by this research led to the conclusion that introduction of our pedagogical conditions for shaping the artistic and professional standards of future architects resulted in an improvement in the level of their artistic and professional standards.

The results of the experimental work led to the conclusion that increase in the level of formation of artistic and professional culture of future architects was due to implementation of the developed world and pedagogical conditions of formation of artistic and professional culture of future architects.

ЕМПАТІЯ ВЧИТЕЛЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ

УДК: 159.9+37.015.3+159.942.5+37.011.31+37.036

Михайлова О.Л.

У статті розглядається поняття емпатії вчителя та проблема її впливу на розвиток інтелектуально-креативних здібностей учнів. Оговорюються питання керування учнівським колективом в умовах нестабільного емоційного стану сучасності, а також визначається позитивні та негативні особливості емпатії вчителя.

Ключові слова: емпатія, вчитель, інтелект, креативність.

В статье рассматривается понятие эмпатии учителя и проблема ее влияния на развитие интеллектуально-креативных способностей учеников. Оговаривается вопрос управления ученическим коллективом в условиях нестабильного эмоционального состояния современности, а так же определяются положительные и негативные особенности эмпатии учителя.

Ключевые слова: эмпатия, учитель, интеллект, креативность.

This article provides on using an empathy abilities in the teachers' work for high-qualitative development of intellectually-creative abilities of pupils. The article discusses visions of today emotion instability in the